

พฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งของนักศึกษา กัมพูชาที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทย

Single Use Plastic Waste Management Behavior

Of Cambodian Students in Thailand

พลอยไพลิน ชำนาญเวช¹ Sreymey Mang² และ สวรรยา ธรรมอภิพล³

Received: 30.01.2023, Revised: 20.03.2023, Accepted: 08.04.2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งของนักศึกษา กัมพูชาที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบ Google form ที่ผ่านการ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามได้ค่า IOC ค่าระหว่าง 0.5 - 0.84 และค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค เท่ากับ 0.74 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา กัมพูชาที่ได้รับทุนพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา ที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทย ใช้สูตรการคำนวณกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรของ W.G. Cochran (1953) ที่ระดับเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 400 คน และทำการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงคือนักศึกษาที่ได้รับทุนพระราชทานความช่วยเหลือแก่ ราชอาณาจักรกัมพูชาและเข้ามาศึกษาอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2561 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจง ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งโดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.04$, S.D. = 0.03) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าพฤติกรรมลดการใช้พลาสติก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือพฤติกรรมนำพลาสติกกลับมาใช้ซ้ำ และพฤติกรรมปฏิเสธการใช้พลาสติก ตามลำดับ ($\bar{X} = 2.19$, 2.05 และ 1.88) โดยพฤติกรรมลดการใช้พลาสติก ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ “การลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว” พฤติกรรมนำพลาสติกกลับมาใช้ซ้ำที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ “การใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วซ้ำ” และพฤติกรรมปฏิเสธ การใช้พลาสติก ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ “การปฏิเสธรับถุงพลาสติกหูหิ้ว” ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษา แรงจูงใจหรือปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะพลาสติก ของนักศึกษา กัมพูชาที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทย เพื่อเป็น แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมจัดการทั้งการลด การนำกลับมาใช้ซ้ำและการปฏิเสธการใช้พลาสติก ประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง

คำสำคัญ: พฤติกรรมจัดการ การจัดการขยะพลาสติก, พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง

^{1,2} นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตเพชรบุรี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

อีเมลล์: Thammapipon_S@su.ac.th

Single Use Plastic Waste Management Behavior Of Cambodian Students in Thailand

Ploypailin Chumnanvech¹, Sreymey Mang² and Sawanya Thammaapipon³

Received: 30.01.2023, Revised: 20.03.2023, Accepted: 08.04.2023

Abstract

The purpose of this research was to study the Single Use Plastics waste management behavior of Cambodian Student in Thailand. The populations were students of Royal Scholarship under Education project to the Kingdom of Cambodia. The 400 samples were calculated by using W.G. Cochran (1953) which was 95% confidence level, therefore, 400 samples were purposively sampled. The data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation.

The study found that Single Use Plastics waste management behaviors of Cambodia Student in Thailand was at a moderate level, ($\bar{x} = 2.04$, S.D.= 0.03). When considering each side, it was found that SUPs reducing behavior higher than SUPs reusing and rejecting ($\bar{x} = 2.19$, 2.05, and 1.88) respectively. The highest mean of SUPs-reducing behavior was "Reducing the use of plastic bags with handles" by bringing cloth bags/baskets to go shopping or market. The highest mean of SUPs-reusing behavior was "Reusing plastic bag handles" such as putting things or garbage, etc. The highest mean of SUPs-rejecting behavior was "Refuse to accept plastic bags. The suggestion of this study was to study motivation or factors affecting single-use plastic waste management behaviors of Cambodian students living in Thailand should be investigated as a guideline to promote management behavior in terms of reducing reuse and reject single-use plastics in order to reduce the problem of plastic waste in Thailand.

Keywords: management behavior, plastic waste management, single use plastic

---

^{1,2} Student in Community Management Program, Faculty of Management Science, Silpakorn University, Phetchaburi Campus

³ Asst.Prof.Dr., Faculty of Management Science, Silpakorn University, Phetchaburi Campus
E-mail: Thammaapipon_S@su.ac.th

บทนำ

พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง หรือ Single Use Plastics : SUPs เช่น ถุงพลาสติก แก้วน้ำพลาสติก หลอดพลาสติก กล่องพลาสติกบรรจุอาหาร ของเครื่องปรุงรส ซ้อนส้อมพลาสติก เป็นต้น เป็นพลาสติกที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างหลากหลายในชีวิตประจำวันของมนุษย์ (สุจิตรา วาสนาดำรงดี, 2562) จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทย โดยกรมควบคุมมลพิษ พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยโดยรวมของประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 25.35 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2554 เป็น 25.37 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2563 โดยพบว่าเป็นขยะพลาสติกประมาณ 2 ล้านตัน และถูกนำกลับเข้าสู่ระบบการนำกลับมาใช้ใหม่เพียง 0.5 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 25 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกขวดน้ำพลาสติก ส่วนที่เหลืออีกประมาณ 1.5 ล้านตัน หรือร้อยละ 75 เป็นขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง Single Use Plastic ซึ่งเป็นภาระในการกำจัด (กรมควบคุมมลพิษ, 2564) จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผ่านมาเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 15 จากเดิมอยู่ที่ 5,500 ตัน/วัน เพิ่มขึ้นเป็น 6,300 ตัน/วัน (กรมประชาสัมพันธ์, 2564) โดยเฉพาะในช่วงที่มีการประกาศภาวะฉุกเฉินที่มีการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจำนวนมากเพื่อสุขอนามัยและความปลอดภัยจากการแพร่ระบาด ส่งผลทำให้ในเขตกรุงเทพมหานครมีขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 60 (ศิริพร คาวานิล และ ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2563)

การเพิ่มขึ้นของขยะพลาสติกได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การตกค้างของพลาสติกที่จัดเก็บไม่หมดจากความคงทนในสิ่งแวดล้อมและไม่เกิดการย่อยสลาย เมื่อเกิดฝนตกจึงเป็นสาเหตุให้เกิดการอุดตันของทางระบายน้ำ และหากไหลลงสู่แหล่งน้ำเป็นสาเหตุของปัญหาขยะทะเล ปัญหาจากการกำจัดขยะพลาสติกที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การนำไปเผากลางแจ้ง ทำให้เกิดเขม่า คาร์บอนพิษ ผลกระทบต่อทัศนวิสัยและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยมนุษย์ พลาสติกบางชนิดหากเกิดการเผาไหม้จะทำให้เกิดควันพิษในอากาศหรือก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ที่เป็นสาเหตุภาวะโลกร้อน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565)

จากปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะพลาสติกในประเทศไทย จึงทำให้เกิดนโยบายระดับชาติในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว อาทิ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 และโดยเฉพาะโรดแมปการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 ที่ได้มุ่งเน้นการลดเลิกการใช้พลาสติก 7 ชนิดภายในปีพ.ศ. 2565 ได้แก่ พลาสติกหุ้มฝาขวด พลาสติกที่ผสมผสานออกซิโ พลาสติกไมโครบีดส์ ถุงพลาสติกแบบบาง หลอดพลาสติก แก้วน้ำพลาสติกและกล่องโฟมบรรจุอาหาร การประกาศใช้นโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป เช่น การไปซื้อของที่ร้านค้า ร้านสะดวกซื้อหรือห้างสรรพสินค้า โดยไม่มีการแจกถุงพลาสติก การไปซื้ออาหารที่ไม่ใส่กล่องโฟม การงดแจกหลอดตามร้านเครื่องดื่ม เป็นต้น นอกจากนี้คนไทยที่อาศัยในประเทศไทยแล้ว ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งแบบถาวร ผู้ที่มาพำนักระยะยาวและระยะสั้น เช่น นักท่องเที่ยว ผู้ที่มาทำงาน นักเรียนนักศึกษา ฯลฯ เป็นผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและนโยบายของสังคมไทย ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นคนต่างชาติและเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย จึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมในการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งของนักศึกษาทั้งเพศชายที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงการรับรู้รับทราบนโยบายการจัดการขยะพลาสติกของนักศึกษาทั้งเพศชายว่าเป็นอย่างไรและมีพฤติกรรมในการจัดการขยะพลาสติกอย่างไร โดยข้อมูลที่ได้

จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ นำไปใช้ประโยชน์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สร้างการรับรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมความตระหนักในปัญหาขยะพลาสติกทั้งกับประชาชนในชาติและชาวต่างชาติที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ อันนำไปสู่ความสำเร็จของนโยบายการจัดการพลาสติกของประเทศไทยตาม Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ.2561-2573

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งของนักศึกษาภูมิพูนาศาสตร์ที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองของมนุษย์ต่อสถานการณ์หรือสิ่งกระตุ้นต่างๆ ทั้งที่สามารถสังเกตได้และไม่สามารถสังเกตได้ (ผกาภาส รินรักษา, 2559) โดยสิ่งที่กำหนดพฤติกรรม เช่น การรับรู้ การเรียนรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์และความเชื่อ (วรัญญา กันสุข, 2560) พฤติกรรมสามารถวัดได้ด้วยทำการแบบสอบถามที่มีความเป็นมาตรฐาน มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นได้

แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศที่มุ่งการสร้างสมดุลการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ใน 17 เป้าหมายหลัก และใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการต่างๆ ให้สอดคล้องและเกิดการบูรณาการร่วมกันเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์หลัก ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้น้อมนำศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ประการคือ “มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมายหลักมาเป็นกรอบในการดำเนินการ โดยประเด็นด้านการจัดการขยะภายใต้หลักการของหลัก 3R คือ Reduce, Reuse, Recycle (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, 2561)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” และการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยยึดกรอบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์หลัก โดยยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยประเด็นเรื่องการจัดการขยะให้ความสำคัญการดำเนินการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง การให้ความรู้ปลูกจิตสำนึก และสร้างความตระหนักให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564), 2559)

Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573

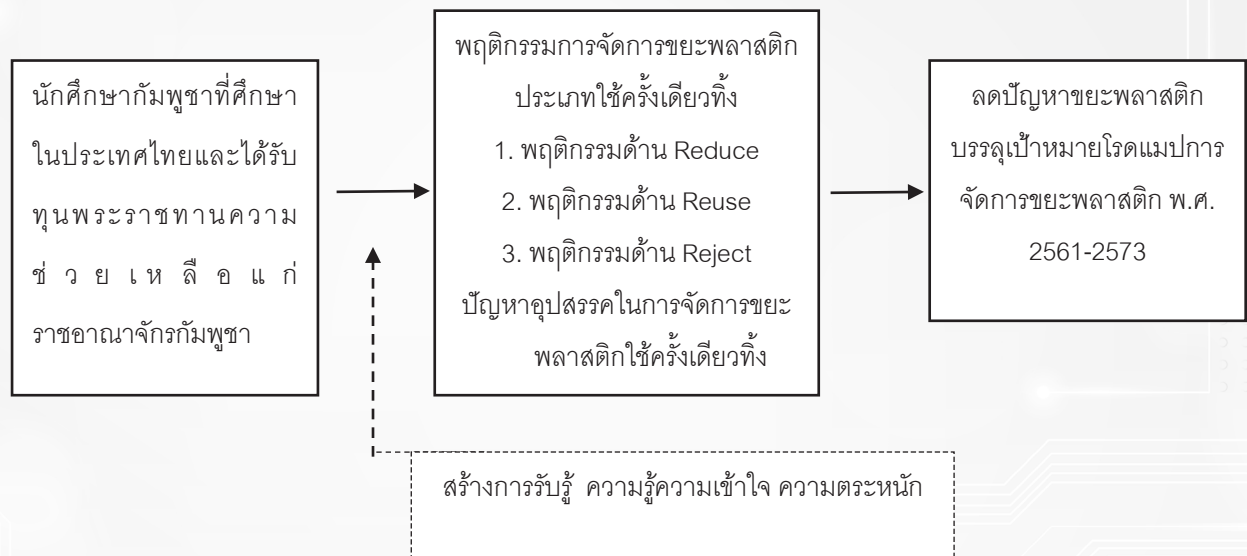
รัฐบาลได้ประกาศเรื่องขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 โดยกำหนด 2 เป้าหมายหลัก ได้แก่ เป้าหมายในการลดและเลิกใช้พลาสติกเป้าหมาย 7 ชนิดให้ได้ภายในปี พ.ศ.2565 ได้แก่ 1) พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (cap seal) 2) ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ผสมสารอ็อกโซ่ และ 3) ไมโครบีดส์ (Microbeads) 4) ถุงพลาสติกหิ้วขนาดเล็กความหนาน้อยกว่า 36 ไมครอน 5) กล่องโฟมบรรจุอาหาร 6) แก้วพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว และ 7) หลอดพลาสติก และเป้าหมายในการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ให้ได้ 100 % ภายในปี พ.ศ.2570 ตลอดจนการให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก ผนวกประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับขยะพลาสติกผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อสร้างกระแสให้สังคมตระหนักถึงผลกระทบของขยะพลาสติกและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากลดการใช้พลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้งหรือ single use plastic กระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การใช้ชีวิตประจำวันให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2563)

แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559- 2564)

แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559- 2564) เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ นำไปใช้ในการกำหนดทิศทางการจัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดในภาพรวมเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยตามนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยใช้มาตรการจัดการขยะ ด้วยแนวคิด 3R คือ Reduce , Reuse, Recycle เพื่อให้เกิดการใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นภายในปี พ.ศ.2564 (กรมควบคุมมลพิษ, 2559)

กรอบแนวคิดการวิจัย

นโยบายการจัดการขยะพลาสติก ตามโรดแมปการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 เริ่มขับเคลื่อนกิจกรรมการงดใช้ถุงพลาสติก“Every day Say No to Plastic Bags” ในห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ตและร้านสะดวกซื้อ เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา กิจกรรมดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของทุกคน ทำให้ประชาชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการนำถุงผ้าหรือภาชนะอื่นๆ ไปใส่ของแทน โดยภาครัฐพยายามขับเคลื่อนการลด/เลิกการใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบบาง หลอดพลาสติก และแก้วน้ำพลาสติก ให้ได้ภายในปี 2565 ซึ่งจะเห็นว่าส่วนใหญ่เป็นบรรจุภัณฑ์พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง Single Use Plastics : SUPs ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เหตุผลในการเลือกนักศึกษาแคมพูชา ในฐานะของนักศึกษาแคมพูชาที่มาเรียนในประเทศไทย (ภายใต้ทุนพระราชทานความช่วยเหลือจากกษัตริย์กัมพูชา) ซึ่งมีอยู่จำนวนมากและมาเรียนในระดับอุดมศึกษา มีการรับข่าวสารและนโยบายต่างๆ และเป็นผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าว นั้น มีพฤติกรรมในการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งอย่างไร ซึ่งอาจจะมีพฤติกรรมการจัดการที่แตกต่างกับนักศึกษาไทยเนื่องจากข้อมูลทั่วไปที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกฯ ให้แก่นักศึกษาแคมพูชาและนักศึกษาต่างชาติอื่นๆ ต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง ประกอบด้วย พฤติกรรมลด (Reduce) พฤติกรรมนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และพฤติกรรมการปฏิเสธการใช้ (Reject) รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งของนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทยภายใต้ทุนพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทยภายใต้ทุนพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา เนื่องจากในแต่ละปีมีนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทยภายใต้ทุนพระราชทานฯ ไม่แน่นอน โดยจะมีการรวมกลุ่มผ่านแอปพลิเคชันเฟสบุ๊กและไลน์ ผู้วิจัยจึงใช้สูตรการคำนวณกรณีไม่ทราบค่าประชากรของ W.G. Cochran (1953) ที่ระดับเชื่อมั่น 95% ที่ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.5 - 0.84 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 ถือว่าใช้ได้ (อภิญา กิจเกิดแสง, 2561) และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาด้านวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ ม.ศิลปากร จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.74 และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทยและได้รับทุนพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา และเข้ามาศึกษาอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561 เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นของนโยบายจัดการขยะพลาสติกของประเทศไทย

โดยแบบสอบถามได้จัดทำแบบ Google form และส่งไปยังกลุ่มแอปพลิเคชันเฟสบุ๊กและไลน์สมาชิกของนักศึกษาภูมิพฐา
ที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทยและได้รับภายใต้ทุนพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติแจกแจงค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) แบบสอบถามพฤติกรรมจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง 3 ด้าน คือ พฤติกรรมการลดการใช้พลาสติก (Reduce) พฤติกรรมการใช้ซ้ำ (Reuse) และพฤติกรรมการปฏิเสธการใช้ (Reject) ลักษณะข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่าตามระดับการปฏิบัติเคยเท่ากับ 3, 2 และ 1 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นบางครั้งและนานๆครั้ง/แทบจะไม่ วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำมาจัดระดับพฤติกรรมจัดการขยะพลาสติก เป็น 3 ระดับ คือ น้อย ปานกลางและมาก ตามเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์อ้างอิง ของ พลอยระตา ภูมิและคณะ (2559) คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51-3.00 พฤติกรรมจัดการในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 พฤติกรรมจัดการในระดับปานกลาง และค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 พฤติกรรมจัดการในระดับน้อย ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะพลาสติก ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 22-25 ปี ร้อยละ 51.75 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.75 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 77 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย 1-3 ปี ร้อยละ 81.00 อาศัยในหอพักของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 77.75 สมาชิกที่อาศัยอยู่ด้วยกัน 2 คน ร้อยละ 58.50 มีการใช้พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งจำพวกถุงพลาสติกหิ้วมากถึง ร้อยละ 76.50 โดยมีการผลิตขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง 1-10 ชิ้นต่อวัน ร้อยละ 91.25 เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการการลด/ยกเลิกการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง ร้อยละ 97 โดยได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ ฯลฯ ร้อยละ 87.30 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
น้อยกว่า 18 ปี	16	4.00
18-21 ปี	120	30.00
22-25 ปี	207	51.75
มากกว่า 25 ปี	57	14.25
2. เพศ		
ชาย	165	41.25
หญิง	235	58.75

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	23	5.75
ปริญญาตรี	308	77.00
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	69	17.25
4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย		
1-3 ปี	324	81.00
4-6 ปี	62	15.50
มากกว่า 6 ปี	14	3.50
5. ลักษณะที่พักอาศัยในประเทศไทย		
หอพักของมหาวิทยาลัย	311	77.75
หอพัก/คอนโด นอกมหาวิทยาลัย	75	18.75
บ้านพัก นอกมหาวิทยาลัย	14	3.50
6. จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ด้วยกัน		
อยู่คนเดียว	120	30.00
2 คน	234	58.50
มากกว่า 2 คน	46	11.50
7. พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งที่เกิดในแต่ละวัน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
แก้วน้ำพลาสติก	282	70.50
ขวดน้ำพลาสติก	214	53.50
ถุงพลาสติก (หิ้ว/ถือ/ป๊อปปี้)	306	76.50
หลอดพลาสติก	199	49.80
ซองเครื่องปรุง/ถุงแกง/ถุงเย็น	227	56.80
จาน/ช้อน/ส้อม/มีดพลาสติก	101	25.30
อื่น ๆ (เช่น ซองขนม ซองลูกอม บรรจุภัณฑ์ห่ออาหาร กล่องนม)	4	1.20
8. จำนวนขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งที่ผลิตขึ้นต่อวัน		
ไม่มีเลย	3	0.75
1-10 ชิ้น	365	91.25
11 ชิ้นขึ้นไป	32	8.00
9. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการลด/ยกเลิกการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง		
เคยรับทราบ	388	97.00
ไม่เคยรับทราบ	12	3.00

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร/นโยบายลดการใช้พลาสติกผ่านสื่อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โทรทัศน์	90	22.50
วิทยุ	6	1.50
สื่อสิ่งพิมพ์	27	6.80
ป้ายโฆษณาและโปสเตอร์	230	57.50
จุดซื้อสินค้า เช่น ร้านค้า ร้านสะดวกซื้อ ห้างสรรพสินค้า	282	70.50
ฯลฯ	144	36.00
ครู อาจารย์	41	10.30
เพื่อน/ แฟน	24	6.00
บุคคลรอบครัว	349	87.30
สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ และอื่นๆ		

2. พฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง

จากการศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.04$, S.D.= 0.03) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกฯ ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยพฤติกรรมลดการใช้พลาสติกฯ (Reduce) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือพฤติกรรมการนำพลาสติกฯ กลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และพฤติกรรมการปฏิเสธการใช้พลาสติกฯ (Reject) ตามลำดับ ($\bar{X} = 2.19$, 2.05 และ 1.88 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง

พฤติกรรมการจัดการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม	ลำดับ
การลดการใช้พลาสติกฯ (Reduce)	2.19	0.36	ปานกลาง	1
การนำพลาสติกฯ กลับมาใช้ซ้ำ (Reuse)	2.05	0.34	ปานกลาง	2
การปฏิเสธการใช้พลาสติกฯ (Reject)	1.88	0.29	ปานกลาง	3
รวม	2.04	0.03	ปานกลาง	

3. พฤติกรรมลดการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง

จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมลดการใช้พลาสติกฯ (Reduce) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.19$, S.D.= 0.36) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การใช้ถุงผ้า/ตะกร้าในการจ่ายตลาดหรือซื้อของในห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก รองลงมาคือการนำแก้วน้ำส่วนตัวไปซื้อเครื่องดื่มเพื่อลดแก้ว

พลาสติก และการใช้หลอดน้ำส่วนตัวหรือหลอดจากวัสดุอื่นเพื่อลดหลอดพลาสติก ตามลำดับ ($\bar{X} = 2.64, 2.22$ และ 2.06 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการลดการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง

พฤติกรรมลดการใช้พลาสติก (Reduce)	ระดับการปฏิบัติ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ พฤติกรรม	ลำดับ ที่
	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ				
1.การใช้ถุงผ้า/ตะกร้าในการจ่ายตลาด หรือซื้อของในห้างสรรพสินค้าร้าน สะดวกซื้อ เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติกหู หิ้ว/ถุงก๊อปแก๊ป	278 (69.50)	103 (25.75)	19 (7.75)	2.64	0.56	มาก	1
2.การนำแก้วน้ำส่วนตัวไปซื้อเครื่องดื่ม เพื่อลดการใช้แก้วพลาสติก	111 (27.75)	267 (66.75)	22 (5.50)	2.22	0.53	ปาน กลาง	2
3.การใช้หลอดน้ำส่วนตัว หรือหลอดจาก วัสดุอื่นเพื่อลดการใช้หลอดพลาสติก	72 (18.00)	282 (75.50)	46 (11.50)	2.06	0.53	ปาน กลาง	3
4.การใช้ภาชนะ เช่น ปิ่นโต กล่องอาหาร ฯลฯ สำหรับใส่อาหารเพื่อลดการใช้ กล่องหรือถุงพลาสติกใส่อาหาร	39 (9.75)	316 (79.00)	45 (11.25)	1.98	0.45	ปาน กลาง	5
5.การใช้ช้อน/ส้อม/มีด/ แบบโลหะ เพื่อ ลดการใช้ช้อน/ส้อม/มีดพลาสติก	60 (15.00)	303 (75.75)	37 (9.25)	2.05	0.48	ปาน กลาง	4
รวม				2.19	0.36		

4. พฤติกรรมการนำขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งมาใช้ซ้ำ

จากการศึกษาพฤติกรรมการนำขยะพลาสติกฯ มาใช้ซ้ำ (Reuse) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.05$, $S.D = 0.34$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การนำถุงพลาสติกหูหิ้ว/ก๊อปแก๊ป ไปใช้ซ้ำ เช่น ใส่ของ ขยะ ฯลฯ รองลงมาคือ การนำแก้วเครื่องดื่มไปใช้ซ้ำ เช่น ใส่เครื่องดื่ม เพาะต้นกล้า ฯลฯ และการนำกล่อง/ถุงพลาสติกมาใช้ซ้ำ เช่น ใส่ของ ประดิษฐ์เป็นสิ่งของต่างๆ ตามลำดับ ($\bar{X} = 2.69, \bar{X} = 2.07$ และ 1.93 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 พฤติกรรมการนำขยะประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse)

พฤติกรรม การนำพลาสติกกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse)	ระดับการปฏิบัติ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ พฤติกรรม	ลำดับ ที่
	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ				
1. การนำถุงพลาสติกหิ้ว/ถือไปเก็บ จากร้านค้า ตลาดห้างฯ ร้านสะดวกซื้อ ไปใช้ซ้ำ เช่น ใส่ของ ขยะ ฯลฯ	296 (74.00)	87 (21.75)	17 (4.25)	2.69	0.54	มาก	1
2. การนำแก้วพลาสติกจากการซื้อ เครื่องดื่มไปใช้ซ้ำ เช่น ใส่เครื่องดื่ม เพาะ ต้นกล้า ฯลฯ	59 (14.75)	312 (78.00)	29 (7.25)	2.07	0.46	ปาน กลาง	2
3. การนำหลอดพลาสติก มาประดิษฐ์ สิ่งของต่างๆ	15 (3.75)	301 (75.25)	84 (21.00)	1.82	0.46	ปาน กลาง	4
4. การนำกล่อง/ถุงพลาสติก มาใช้ซ้ำ เช่น ใส่ของ ประดิษฐ์เป็นสิ่งของต่างๆ ฯลฯ	30 (7.50)	312 (78.00)	58 (14.50)	1.93	0.46	ปาน กลาง	3
5. การใช้ช้อน/ส้อม/มีด/ พลาสติกมาใช้ ซ้ำ เช่น ประดิษฐ์เป็นสิ่งของต่างๆ ฯลฯ	22 (5.50)	259 (64.75)	119 (29.75)	1.75	0.54	ปาน กลาง	5
รวม				2.05	0.34		

5. พฤติกรรมปฏิเสธการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง

จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมปฏิเสธการใช้พลาสติกฯ (Reject) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 1.88, S.D.= 0.29) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ปฏิเสธการรับถุงพลาสติกหิ้ว/ถือไปเก็บ รองลงมาคือ ปฏิเสธการรับแก้วพลาสติกและปฏิเสธการรับช้อน/ส้อม/มีด พลาสติก ตามลำดับ ($\bar{X}$ = 2.23, 1.99 และ 1.98 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 พฤติกรรมด้านการปฏิเสธการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง (Reject)

พฤติกรรมปฏิเสธการใช้พลาสติกฯ (Reject)	ระดับการปฏิบัติ			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ				
1. ปฏิเสธการรับถุงพลาสติกหิ้ว/ถือไปเก็บ	112 (28.00)	269 (67.25)	19 (4.75)	2.23	0.52	ปาน กลาง	1
2. ปฏิเสธการรับแก้วพลาสติกชนิดใช้ครั้ง เดียวทิ้ง	33 (8.25)	332 (83.00)	35 (8.75)	1.99	0.41	ปาน กลาง	2
3. ปฏิเสธการรับหลอดพลาสติก	29	324	47	1.95	0.43	ปาน	4

พฤติกรรมปฏิเสธการใช้พลาสติกฯ (Reject)	ระดับการปฏิบัติ			$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ				
	(7.25)	(81.00)	(11.75)			กลาง	
4. ปฏิเสธการซื้ออาหารที่บรรจุกล่องหรือ ถุงพลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้ง	14 (3.50)	79 (19.75)	307 (76.75)	1.26	0.51	น้อย	5
5. ปฏิเสธการรับช้อน/ส้อม/มีด พลาสติก	35 (8.75)	322 (80.50)	43.00 (10.75)	1.98	0.44	ปาน	3
						กลาง	
รวม				1.88	0.29		

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง

ปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง คือ ปัญหาอุปสรรคในการลดและการปฏิเสธการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์พลาสติก เช่น หลอด ถุง แก้ว มีคุณสมบัติที่แข็งแรง คงทน และสะดวกในการใช้งาน หากจำเป็นต้องลดการใช้ให้น้อยลงโดยหันไปใช้บรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุอื่นทดแทนหรือการปฏิเสธการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง ทางผู้ผลิตหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการผลิตวัสดุทดแทนพลาสติกที่ตอบโจทย์เรื่องความแข็งแรง คงทนและสะดวกต่อการใช้งาน รวมถึงการส่งเสริมการใช้วัสดุทดแทนดังกล่าว เพื่อให้เกิดการลดและการปฏิเสธการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งให้น้อยลง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุระหว่าง 22-25 ปี เป็นเพศหญิง ระดับการศึกษาปริญญาตรี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย 1-3 ปี อาศัยในหอพักของมหาวิทยาลัย สมาชิกที่อาศัยอยู่ด้วยกัน 2 คน มีการใช้พลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งจำพวกถุงพลาสติกหิ้ว/ก๊อปแก้วมากกว่าบรรจุภัณฑ์พลาสติกอื่น มีการผลิตขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งประมาณ 1-10 ชิ้นต่อวัน เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการการลด/ยกเลิกการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง โดยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ไลน์ ฯลฯ

พฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง

กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งโดยรวมทั้งด้านการลด การใช้ซ้ำและการปฏิเสธการใช้ และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของธาริดา เสนาวงษ์ และคณะ (2563) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ค้าในตลาดเจริญศรี จังหวัดอุบลราชธานี มีพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมลดการใช้พลาสติกฯ

(Reduce) มากที่สุด เมื่อเทียบกับพฤติกรรมกรรมการนำพลาสติกกลับมาใช้ซ้ำ และพฤติกรรมปฏิเสธการใช้พลาสติกตามลำดับ สอดคล้องกับ สุจิตรา วาสนาดำรงดี (2562) ที่กล่าวว่า มาตรการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งของกลุ่มประเทศแอฟริกาและบางประเทศในเอเชียที่ห้ามร้านค้าปลีกให้ถุงพลาสติกแก่ผู้บริโภค ณ จุดขาย ส่งผลทำให้พฤติกรรมลดการใช้พลาสติกมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ เช่นเดียวกันกับในประเทศไทยที่มีการใช้นโยบายต่างๆ ของภาครัฐ ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 โดยเฉพาะขอความร่วมมือให้ประชาชนใช้ถุงผ้าและให้ร้านค้า ร้านสะดวกซื้อและห้างสรรพสินค้างดการแจกถุงพลาสติกให้แก่ผู้บริโภค ส่งผลทำให้พฤติกรรมลดการใช้พลาสติกของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมกรรมการลดการใช้พลาสติก การนำพลาสติกกลับมาใช้ซ้ำ และการปฏิเสธการใช้พลาสติก จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมทั้งด้านลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการปฏิเสธการใช้ ถุงพลาสติกมากกว่าพลาสติกชนิดอื่นๆ เช่น หลอดพลาสติก แก้วเครื่องดื่มพลาสติก กล่องพลาสติกใส่อาหาร ช้อน/ส้อม/มีดพลาสติก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐา รัตนสินธ (2561) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการลดการใช้ถุงพลาสติกมากกว่าด้านอื่นๆ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ทำให้ผู้บริโภคในปัจจุบันนิยมใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก และสอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 ที่พบว่ามีนโยบายสนับสนุนการนำกลับมาใช้ซ้ำ ใช้ใหม่ การลดการเกิดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ตามแนวคิด 3R คือ Reduce, Reuse, Recycle ส่วนพฤติกรรมปฏิเสธการใช้พลาสติก (Reject) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณลักษณ์ นกพึงพุ่ม (2563) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติด้านลบต่อการปฏิเสธการถุงพลาสติกเนื่องจากการปฏิเสธการใช้ถุงพลาสติกส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความไม่สะดวกสบายในการซื้อของ

ปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งที่สำคัญคือในทางปฏิบัติเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์จากพลาสติก เช่น หลอด ถุง แก้ว มีคุณสมบัติที่แข็งแรง คงทน และสะดวกในการใช้งาน หากจำเป็นต้องลดการใช้ให้น้อยลงโดยหันไปบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุอื่นทดแทนหรือการปฏิเสธการใช้ ทางผู้ผลิตหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการผลิตวัสดุทดแทนพลาสติกที่ตอบโจทย์เรื่องความแข็งแรง คงทนและสะดวกต่อการใช้งาน รวมถึงการส่งเสริมการใช้วัสดุทดแทนดังกล่าว เพื่อให้เกิดการลดและการปฏิเสธการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งให้น้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรมณท์ เรืองศรีและสวธรรยา ธรรมอภิพล (2564) ที่พบว่าปัญหาอุปสรรคในการลดการใช้แก้วพลาสติกจากเครื่องดื่มของผู้บริโภคคือไม่สะดวกในการพกพาแก้วน้ำส่วนตัว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอจากการศึกษาครั้งนี้

1) จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งของนักศึกษาทั้งหมดที่ศึกษาอยู่ในประเทศไทยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีการเผยแพร่ข้อมูล การสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่คนในประเทศและผู้ที่มาพำนักในประเทศไทยเพื่อให้สร้างแรงจูงใจและแนวปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน

2) จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้ซ้ำแก้วพลาสติกและหลอดพลาสติกมีค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับถุงพลาสติก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีการส่งเสริมการใช้แก้วน้ำส่วนตัวเพื่อลดขยะ (Reduce) การนำแก้วพลาสติกไปใช้ประโยชน์ซ้ำหรือนำไปขายเพื่อการรีไซเคิล(Reuse and Recycle) และการส่งเสริมการใช้แก้วพลาสติกที่สามารถรีไซเคิลได้ (recyclable) รวมถึงส่งเสริมการนำหลอดไปใช้ประโยชน์ซ้ำ เช่น ประดิษฐ์งานฝีมือ จักสาน ฯลฯ การใช้หลอดดูดน้ำชนิดใช้ซ้ำได้ (reusable) เพื่อลดปริมาณขยะจากหลอดพลาสติกที่เป็นภาระการกำจัด เช่น หลอดหลอดหลอด ซิลิโคน แก้ว เป็นต้น หรือใช้หลอดที่ทำจากวัสดุธรรมชาติที่ย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ เช่น หลอดดูดน้ำจากกระดาษ ไม้ไผ่ ผักบุ้ง เป็นต้น

3) จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการปฏิเสธการรับซื้อ/ส้อม/มีดพลาสติกของกลุ่มตัวอย่าง ค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับการปฏิเสธการรับถุงพลาสติก ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริโภคใช้รับซื้อ/ส้อม/มีดพลาสติกส่วนตัวหรือซื้ออาหารมารับประทานเองที่บ้าน เพื่อปฏิเสธและเป็นการลดปริมาณขยะจากซื้อ/ส้อม/มีดพลาสติก ที่ต้องกำจัด

4) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายในการควบคุมปริมาณพลาสติก เช่น การออกกฎหมายการห้ามผลิตและห้ามใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง การเก็บค่าธรรมเนียมในการกำจัดกับผู้ผลิตหรือผู้บริโภคเพื่อควบคุมการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแรงจูงใจหรือปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งของนักศึกษาแคมพูชาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการจัดการทั้งด้านการลด การนำกลับมาใช้ซ้ำและการปฏิเสธการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง เพื่อลดปัญหาขยะพลาสติกในประเทศไทย

รายการอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564. กรุงเทพฯ : แอดทีฟพริ้นท์.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2563). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2562. กรุงเทพฯ : สโตร์ครีเอทีฟเอน์ส.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2563. กรุงเทพฯ : สโตร์ครีเอทีฟเอน์ส.
- กรมประชาสัมพันธ์. (4 กันยายน 2565). เมื่อขยะพลาสติกกำลังจะกลับมา. สืบค้นจาก <https://prd.go.th/th/file/get/file>
- กนิษฐา รัตนสินธ. (2561). การลดการใช้พลาสติกของประชากรในจังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะบริหารธุรกิจ, สาขาการตลาด.
- ธาวิดา เสนาวงษ์, นริสา อินทร์สอน, พงษ์เพชร ไบงาม, สง่า ทับทิมหิน, และ ปวีณา ลิ้มปิติปรการ. (2564). การรับรู้นโยบายการจัดการขยะพลาสติกและพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกของผู้ค้าในตลาดเจริญศรี อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9. 15(37), 210-223.
- ผกามาศ รินรักษา (2559). ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา, การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน.

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561-2564). (2559, 30 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 133 ตอนที่ 115.
- พลอยระดา ภูมิ, ลภัสรดา ศรีระประที, ชุมพูนุท สงกลาง, รัชชัช นันท์, และ อัจฉราพร สมภาร. (2559). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. *วารสารวิชาการ. 8(พิเศษ)*, 389-402.
- ภัทรมณฑา เรืองศรี. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ประกอบการร้านค้าแพและผู้ใช้บริการร้านค้าแพก่อนนโยบายลดขยะพลาสติกตามโรดแมปการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ.2561-2573. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะวิทยาการจัดการ, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน.
- ประกาศเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก.
- วรรณลักษณ์ นกพุ่ม. (2563). ทศนคติต่อโครงการต่อโครงการ “Everyday say no Plastic Bags” การงดแจกถุงพลาสติกหิ้วประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งจากห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ. (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยาลัยการจัดการ.
- วรัญญา กันสุข. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอดงพวน จังหวัดพิจิตร. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, สาขาการบริหารจัดการภาครัฐ.
- ศิริพร ควานิลและณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2563). ขยะมูลฝอย: ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 เป็นอย่างไร. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข. 34(2)*, 145-157.
- สุจิตรา วาสนาดำรงดี. (2562). บทความ: ภาพรวมมาตรการลดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งในต่างประเทศ. *วารสารสิ่งแวดล้อม. 23(2)*, 1-10.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (26 กรกฎาคม 2565). แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก. สืบค้นจาก <https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2021/10/pcdnew>
- อภิญญา เกิดแสง. (2561). พฤติกรรมและความรู้ของประชาชนในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษาตำบลหัวไผ่ จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน.

References

- Cochran. (1953). *Samplong Technique*. New York : John Wiley & Sons. Inc.
- Pollution Control Department. (2016). *National Solid Waste Management Roadmap 2016-2021*. Bangkok: Active Print Co., Ltd. (in Thai).
- Pollution Control Department. (2020). *Thailand State of Pollution Report 2019*. Bangkok: Style Creative House Co. , Ltd. (in Thai).
- Pollution Control Department. (2021). *Thailand State of Pollution Report 2020*. Bangkok: Style Creative House Co. , Ltd. (in Thai).
- The Government Public Relations Department. (4 September 2022). *When plastic waste is coming back*. Retrieved from <https://prd.go.th/th/file/get/file> (in Thai).

- Ratanasinh, G. (2018). *Reducing plastic use of the population in Chachoengsao Province*. Ramkhamhaeng University, Faculty of Business Administration, Marketing Program. (in Thai).
- Senawong, T., Insorn, N., Baingam, P., Tubtimhin, S., and Limpiteeprakan, P. (2021). Perception of Plastic Waste Management Policy and Plastic Waste Management Behaviors of Traders in Charoensri Market, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*. 15(37), 210-223. (in Thai).
- Rinraksa, P. (2016). *Knowledge, Attitudes, and Behavior on Waste Management in Nonghieng Sub-District, Ampure Phanasnikom, Chon-Buri Province*. (Master Dissertation), Brurapha University, Public and Private Management Program. (in Thai).
- National Economic and Social Development Plan No.12 (2017-2022). (2016, 30 December). *Royal Gazette*. No. 133 episode 115. (in Thai).
- Phumee, P., Srirapatti, L., Songklang, C., Nuttee, R. and Somporn, A. (2016). Solid Waste Management behavior of Students at Udon Thani Rajabhat University. *Academic Journal*. 8(special), 389-402. (in Thai).
- Ruangsi, P. and Thammaapipon, S. (2021). *Behavior Change of Coffee Shop Entrepreneurs and Consumers on Plastic Waste Reduction Policy, Thailand's RoadMap on Plastic Waste Management 2018-2030*. (Master Dissertation). Silpakorn University, Public and Private Management Program. (in Thai).
- National Strategy 2018-2037. (2561, 13 October). *Royal Gazette*. No. 135 episode 82 G. (in Thai).
- Nokpuengphum, W. (2020). *Attitude toward the project towards the "Everyday say no Plastic Bags" project, refraining from handing out single-use plastic bags from department stores supermarket and convenience stores*. (Master Dissertation). Mahidol University, College of Management. (in Thai).
- Kunsook, W. (2017). *The study of Living Expenditure Behavior of Elderly Receiving Living Allowances in Tubmun Subdistrict, Tapanhin District, Pichit*. (Master Dissertation). Piboonsongkhram Rajabhat University, Public Administration in Public Management Program. (in Thai).
- Kamvanin, S. and Noosorn, N. (2020). Solid Waste: What is the situation during COVID-19?. *Journal of Public Health Nursing*. 34(2), 145-157. (in Thai).
- Wasanadumrongdee, S. (2019). Article: Overview of single use plastic reduction guideline in foreign. *Environmental Journal*. 23(2), 1-10. (in Thai).
- Office of National Resources and Environmental Policy and Planning. (26 July 2022). *Plastic Waste Management Roadmap*. Retrieved from <https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2021/10/pcdnew> (in Thai).
- Kerdsang, A. (2018). *Behavior and Knowledge of People in Electronic Waste Management A case Study of Hua-poa Sub-district, Ratchaburi Province*. (Thesis). Silpakorn University, Public and Private Management Program. (in Thai).